

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. IV. Casus in mutuo usuram certò continentes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

dienda apud prædicti Montis Administratores, quæ non solventibus statuto tempore mutuatariis venduntur, retenta à Monte parte tibi debita, alia verò, si superest, ipsi mutuario reddita.

Tertiam, ut mutuatarius pro rata pecunie sibi mutuatæ, & pro rata temporis solvat singulis mensibus certum quid pro laboribus & stipendio Ministrorum Montium, pro conductione domus, in qua hi Ministri resident, pro libris rationum, & pro aliis sumptibus ad Montis reservationem necessariis.

2. Afferendum est hujusmodi Pietatis Montes licitos, immò, & verè pios esse. Ratio evidens, & principaliter est, quia illud, quod solvitur pro ejusmodi mutuo, solvitur propter expensas necessarias ad conservandos Montes in commodum mutuatoriorum. Sanè, si mutuares Petto centum modios frumenti, qui ad illum pervenire non possunt, nisi operâ, & laboribus asportantium, nonne deberet Petrus, in cujus gratiam fit translatio frumenti transportationis solvere stipendium? Ita prorsus in casu Montium, Lessius lib. 2. cap. 20. num. 191. dicit, hanc doctrinam esse de fide tenendam. Molina d. 325. ait, contrariam opinionem non esse tutam, Lupus, in cap. Navig. de usuris, §. 3. num. 83. esse temerariam, Toletus lib. 5. cap. 38. asserit, eum, qui contrarium affirmat, esse excommunicatum. Merito autem hæc censuræ contorquentur, quia hi Montes fuerunt approbati in suis Constitutionibus à Paulo I. à Sixto IV. Innocentio VIII. Alexandro VI. Julio II. ut habetur in Bulla Leonis X. & etiam in Concilio Lateranensi, sub Leone X. sess. 10. & in Tridentino, sess. 22. c. 8. g. & 11. de Ref.

3. Obijcies: Cajetanus, tom. 2. opuscul. 6. qui interfuit dicto Conc. Lateranensi, scripsit integrum opusculum contra hos Montes, & Sotus lib. 6. quest. 1. art. 6. ait, ea, quæ sunt definita à Concilio Lateranensi non esse vlt recepta.

4. Respondeo: Cajetanus scripsit illud opusculum multis annis, antea dictum Concilium, nempe anno 1498. ut patet ex fine opusculi, cum tamen Concilium hanc veritatem definiverit anno 1515. Sotus verò fundamentum valde infirmum nixus est. Nam definita in eo Concilio, saltem per totam Italiam vlt recepta sunt. Quod si non essent recepta, adhuc Sotus nihil contra rem nostram diceret, nam cum Concilium definierit aliquid, quod ad fidelium mores pertinet, errare non potest, nec id dependet ab vlt receptione, quare cum Concilium definierit, Montes Pietatis licitos esse, nemo sine temeritate oppositum proloqui potest, immò Concilium excommunicat ipso facto contrarium dicentes, vel prædicantes.

5. Denique, si ad ornatum, siue ad complementum hujus argumenti adverte, si Mons aliquis exigeret à mutuatariis, ut solverent tria, v. g. pro singulis centenis, cum tamen pro expensis, & rebus necessariis sufficerent duo, tunc illicite, & vlturarie acturos Ministros, si tria exigant, ut ex dictis patet. Contrà, si progressu temporis duo, quæ nunc solent justè solvi, appareret, non sufficere, tunc poterunt exigi tria, ut item constat ex dictis.

6. Quæres: Si quid fortè superest de sumptibus necessariis, potè tne in Montis utilitatem accrescere?

Respondeo, nequaquam, ex Filiucio tract. 34. cap. 9. §. 171. Ratio est, quia Mons non potest licite locupletari ex mutuo, quod concedit, sed potest, dumtaxat, se servare indemnem. Quare superfluum est restituendum mutuatariis iis, qui plus, quàm debuerunt, solverunt. Quod si hi ignorentur, tunc expendatur in vltus pios, vel distribuatur in pauperes, vel componatur cum Bulla compositionis, vbi illa adest. Verum, quia inter alios pios vltus merito connumeratur, & ipse Mons, ideo tunc superfluum eidem Monti (non verò Ministris, quibus sufficienter est satisfactum) fas erit attribui.

Dixi (ex Filiucio) nam De Lugo d. 25. de iust. numero 105. propendit ad dicendum, licet denique se remittat 111.

tat intentioni mutuantium, & consuetudini) propendit, inquam, ad dicendum, quando bona fide Ministri montis exigunt tria, v. g. pro centum, putantes hoc sufficere, posse id, quod fortè superest, retineri absolute pro Monte: sicuti, si fortè non sufficerent, ipse Mons damnum pateretur, nec à mutuatariis illud refarciendum postuleret: tunc enim, id est, initio mutui, fuit par vtriusque, Montis scilicet, & mutuatarii periculum, sicuti supra in simili dictum est de ludo fortis, ergo eorundem erit, siue emolumentum, siue detrimentum.

CAPUT IV.

Casus in Mutuo Usuram certò continentes.

§. I. Exigere in Mutuo benevolentiam ex iustitia.

1. Cum possim, ut capite precedenti, §. 2. diximus, à mutuario exigere gratitudinem, benevolentiam, amorem; quæro hic, an possim hæc exigere quasi debita ex iustitia?

2. Respondeo, nequaquam, sed solum, sicuti ibidem diximus, tanquam congruentia, & cum libertate mutuatarii. Ratio est manifesta, quia, si exigeres amorem ex iustitia, exigeres plus, quàm tibi à mutuario debetur; ab ipso enim debetur tantummodo ex congruentia. Lege Valentiam, tom. 3. dissertatione 5. questione 21. part. 2.

§. II. Exigere tanquam ex iustitia in Mutuo obligationem remittendi, siue subendi, vendendi, agros colendi, &c.

1. Si quis mutuet alteri cum pacto, ut mutuatarius teneatur remutuare mutuantem, quando is indigerit.

2. Si cum pacto, ut mutuatarius mihi, in aliquo negotio, vel alteri meo amico siue iudicat.

3. Si cum pacto, ut idem mutuatarius aliquid iter suscipiat, vel aliquid opus in meum obsequium faciat, puta, medendi, docendi, vendendi, advocandi, agros meos suo tempore colendi, &c.

4. Si cum pacto, ut idem conferat mihi mutuantem, vel amico aliquid officium temporale, vel aliquid Beneficium Ecclesiasticum.

5. Si cum pacto, ut idem mutuatarius exhibeat mihi mutuantem, vel alteri munus, quod vocant à lingua, quale est alloqui Principem, Iudicem, &c. Vel ab obsequio, quale est comitari me mutuantem, vel meam uxorem, filios, &c. Vel à manu, quale est aliquid mihi mutuantem, vel suis elargiri.

6. Si cum pacto, ut ipse mutuatarius frequentet officinam, vel scholam, vel molendinum mutuantis.

7. Si quis, inquam, cum aliquo ex his pactis, ea ex iustitia requirendo, mutuet, vlturarius clarè est. Ratio ducitur ex dictis, quia, hæc sunt gravamina vltura, seu præter mutuum, suntque obligationes civiles, sanè pretio æstimabiles. Hæc sparsim habes apud Doctores, apud quos invenies, an officium temporale, & Beneficium Ecclesiasticum, si sic acquiruntur, valde acquirantur? & an saltem sint remittenda? & denique, an fructus ex illis percepti sint restituendi? præsertim in Beneficio Ecclesiastico, vbi sic interveniret simonia, quæ omnem collationem invalidat cum onere restituendi. Hæc autem solum innuo; nam cæterum pertinent ad alias materias.

8. Dixi tamen (requirendo ex iustitia) nam, si solum, & sincerè sine pallio vltura hæc requirantur, imò, & ad illa excitet mutuantis, mutuatarium, tanquam rememorando id, quod de jure naturæ est, nempe congruentiam ex gratitudine, non erit vltura, ut ex præced. §. constat.

9. Hinc pertinet sequens contrahendi modus, quo sic dicas: Mutuabo interim, dum frequentabis meum Molendinum, vel quid simile facies: at quando desieris hæc præstare,

tenearis mihi mutuum reddere. Quæro enim, an hæc sit vltura?

Respondeo, Molina d. 309. n. 15. & Less. lib. 2. c. 2. n. 57. alique citandi infra, cap. 5. §. 4. num. 2. licet fateantur, periculum maximum esse, ne illa pallietur, tamen in rigore, si sine furo, & fallacia sit, vlturam non esse, putant. Ratio est, quia nihil sic requiritur, tanquam ex Iustitia.

10. Confirmant primò; Nam sic, nullum onus mutuatario imponitur, nec ei libertas adimitur, sed potestati ejus relinquitur, si velit, si nolit, meum Molendinum, v.g. frequentare.

11. Confirmant secundò, quia licet possum definire tibi Beneficium conferre, quando tu mihi de tuis beneficere, nec vlla est iniustitia in me, si nolim perseverare in Beneficio mutuandi, quando tu reculas mihi aliud conferre Beneficium: tunc enim meritis possum, te, tanquam ingratum, excludere, & gratitudinem, tanquam conditionem, requirere, non tanquam pretium. Sed huic doctrinæ ne acquiescas, sicuti nec acquiescam ego c. 5. §. 4. num. 4.

§. III. Exigere in Mutuo obligationem reddendi pecuniam in frumento, &c. ubi remissivè de contractu ad Metam.

1. **R**ustico mutuavi pecuniam, cum pacto, ut teneretur eam solvere tempore Messis; in frumento, oleo, vino, aliisve fructibus, iusto quidem pretio, puta; quo tunc hi fructus valebunt, summe vlturarius? Respondeo affirmativè, cum Conrad. de contract. q. 16. Azor. p. 3. lib. 8. de Mutuo, c. 7. Cæli. r. 11. de Mutuo, c. 2. quia addis novum gravamen, Mutuum enim pecuniæ requirit ut solvatur pecunia, tu verò obligas, ut detur frumentum, &c.

2. Obijcies: At hic modus contrahendi est valde frequentem in vltura Sicilia.

Respondeo: Nego, hunc modum esse in Sicilia frequentem. Aio enim, si mutuum contractum esse illum, qui in Sicilia frequens est, quæque vocatur, *Contractus ad Metam*, quo scilicet aliquis emit nunc hyeme frumentum, quod erit æstate consignandum, eo pretio, quod tunc determinabitur à Magistratu, de quo contractu per aliam occasionem nos lib. 8. in Decal. r. 3. c. 7. à n. 9. egimus. Unde hæc advertis, quod nimis sæpè notant Doctores, & iterum ego mox notabo §. 4. à n. 11. eandem negotiationem, quæ vlturario fit modo, posse alio modo ab vltura omnino liberari. Id, quod patet in negotiatione, de qua loquimur; Nam, si mutuas pecuniam, cum pacto, ut tibi restituatur frumentum, qui est casus propositus n. 1. est vltura propter rationem dictam, at, si eandem pecuniam non mutues, sed rustico solvas in pretium frumenti, quod tibi vendit, consignandum suo tempore, juxta leges dicti contractus ad Metam, vltura non est, sed licitum lucrum de quo contractu, ut dixi, à nobis pluribus l. c. disputatum est.

§. IV. Exigere in Mutuo obligationem exigendi debitam Mutuantis, vel obligationem acceptandi, vel solvendi, partem debiti in alia re, vel similibus.

1. **S**alteri mutues cum pacto, ut is teneatur cum suo notabili opere, ac labore exigere à tuo aliquo debitore id, quod ejusmodi debitor debet, vltura est, ut vult Sot. lib. 6. q. 1. ar. 2. multò magis, si cogas mutuatarium, ut id faciat cum suis expensis.

2. Si cum pacto, ut mutuatarius partem mutui accipiat in pecunia, & alteram in debito, quod difficile recuperari potest, vltura vide Mol. d. 330.

3. Si mutues, v.g. centum, cum pacto, ut mutuatarius quinquaginta accipiat in pecunia, & quinquaginta in alia merce, v.g. vino, frumento, veste, & simili, non facile vendèta, vltura est. Lege Conrad. q. 36. de contract. Mol. l. c.

4. Si mutues hic Panormi, vinum, oleum, &c. cum pacto

ut reddas alibi, v.g. Neapoli, ubi aquilone ventis transportatio tibi sit gravamina, vltura est. Ad N. in man. cap. 17. n. 42. §. 43.

5. Si mutues vinum, oleum, &c. hic Panormi pacto, ut reddas alibi, ubi ploritur valet, multò magis, si pactum sit, ut reddas in alio loco, quod si mutuatarius ibi fortasse habes, mutuares ibid. cum pacto, ut redderis, excusarieris ab vltura, quia tunc periculis, & illud frumentum illuc transportares in commutatuarii, & ille inde transportaret huc in tuum, atque adde æqualis commutatio gravaminum.

6. Si mutues vinum, v.g. cum pacto, ut reddas vinum Chium, vinum Falernum, vel etiam vlturam, sed determinatè hujus Regionis, & alterius, quod parare difficile sit, mutuatarius tibi post annum, reddat non, vel post sex, v.g. vltura est. De hoc dicam aliquid aliud separatim.

7. Si mutues cum pacto, ut quod tibi debet, autive, v.g. vel vinum, vel frumentum, vel pecuniam, near dare determinatè in vino, v.g. vel determinatè frumento, &c. vltura est.

8. Si mutues cum pacto, ut quod tibi debet, autive, v.g. vel vinum, vel frumentum, vel pecuniam, near dare determinatè in vino, v.g. vel determinatè frumento, &c. vltura est.

9. Horum omnium, & similium ratio est eadem, dicta, quia sic gravamen novum imponitur mutuatario, si mutuatarius hæc præstet voluntariè, & tunc licet, sed verè ex gratitudine, vel ex eo, quod ipse non est, nec damnosum, ut supra notavimus.

10. Secundò, multa ex hisposse, mutua fieri, ut trahendi, liberari ab vltura, videlicet, si non eadem contractus mutui, sed contractus emptionis vel nolis, vel similis, ut dictum item paulo supra est. Cui si mutues cum pacto, ut quis tuos agros conducere cogetur, vlturam ex dictis contrahes, quia addis novum gravamen: at, si idem conducas tuos eodem agros, contractum conductionis, & locationis, deinde res eadem mutues summam aliquam pecunie, quæ p. b. boves parare, rusticos alere, ceterisque sumptibus re eisdem agris necessariis, vlturarius non eris, etiam si initurus fuisses hunc secundum contractum, nisi fuisset prior conductionis, & locationis. Ratio est, quia Beneficium facis illi conductori, non verò gravamen, si mutuas pro suis agris mutua petere, ut supra.

Atque hoc pacto intelligendi sunt DD. Mol. d. 330. Navar. lib. 3. cap. 2. n. 30. quando concedunt, potest mutuum ad agros tuos colendos.

12. Rustici, duobus modis potest alicui anticipari pecunia. Primò, cum mutuando sub aliquo ex precedentibus obligationibus, & hoc pacto est vltura, jam definitum est.

13. Secundò, non quidem mutuando, sed in eodem tractum locationis, & conductionis opere, & labori solvete pretium anticipat. Vis, v.g. seu concedas agrum Rustici, Medici, Advocati ad tuum colendum, ad tuam sanitatem procurandam, ad tuas literas parandas, idque sub certa mercede, quam illi, pro initi contractus, solvis. Sanè hoc non est vltura, re. sed licitè negotiari, immò prædictis beneficium.

De mutuo vini, vel frumenti veteris, cum pacto, ut datur novum, satis supra diximus cap. 2. §. 2.

§. V. Pro voluntate mutuandi, an accipi aliquod præstetur in mutuo.

1. **N**ihil potest ex hac voluntate supra fore, nisi si jocari nolumus; nam voluntas hanc bibitur in mutuo. Si enim mutuas, certè mutuae vis. Sicuti ergo si das rem tuam, non potes ex voluntate vendendi aliquam accipere, ex De Lugo, d. 25. de Just. n. 10. ita, si mutuas. Et profectò claris iniustitiis aperitur vis, si quis potest vendere: Ego, quia vendere volo meam domum, qua pretio iusto rigore valeat, v.g. centum aureis, tunc gam à te centum aureos pro domo, & decem pro voluntate.

CAPUT V.

Casus in Mutuo Usuram sub dubio continentes.

§. VI. An pro commoditate Mutui aliquid possit exigere?

VT distincte id intelligas, debes distinguere commoditatem, quæ ex accepto mutuo provenit mutuario, à commoditate, quæ ex eodem dato mutuo se privat mutuans.

2. Si de priore commoditate loquaris, manifestum est, ut notat De Lugo, l. c. te non posse quid accipere, quia commoditas alterius non est tua; ergo illam vendere non potes: secus, panem pretii duorum obolorum posses vendere, quanti valet vita hominis, quam panis conservat ementi.

3. Si de posteriore, maior est ratio dubitandi. Nihilominus, nec illam vendere potes quia in dando mutuo, per quod fit Beneficium mutuario, semper involvitur aliqua commoditas ipsi donata à mutuante, & consequenter aliqua incommoditas à mutuante suscepta.

4. Quod si magna, & extraordinaria esset ejusmodi mutuantis commoditas, quæ se ipse privat, certe tunc vendi posset, quia ille excessus esset pretio æstimabilis supra rationem mutui, & reduceretur, sive ad caput molestiæ, de qua c. 3. §. 6. dictum est, & iterum dicitur l. 5. §. 3. sive ad damnum emergens, &c.

§. VII. An pro dilatione redditionis Mutui, aliquid exigi possit?

DEbebam Petro, ex mutuo mihi ab ipso concessio, ducentos aureos, reddendos hinc ad duos annos: pacifcor ergo cum illo, ut in fine secundi anni solvam eidem Petro centum, ea lege, ut pro aliis centum det dilationem mihi usque ad finem tertii anni: estne usura?

Respondeo: Est, sive usura, sine iniustitia; hoc enim modo aggravas creditorem, ut expectet usque ad tertium annum, id quod non obligatur.

2. Dices: Si dicta dilatio est cum dicto pacto usura; ergo esset etiam usura, vel certe iniustitia, quando Ministri Principum, seu cuiuscunque Domini à debitoribus Principis, vel Domini aliquid accipiunt, ut eosdem debitores expectent ultra tempus præfixum.

Respondeo: Concedo sequelam, hoc enim sine dubio delictum est, ut habet De Lugo, d. 2. §. de iust. sect. 5. n. 70. citans Mol. & Salas, quia, pretio accepto, concedunt debitoribus dilationem, quam dare non possunt, in damnum Domini, in cuius præiudicium fit dilatio. Lege eundem distinctius de hac dilatione, & similibus horum Ministrorum negotiationibus agentem, de quibus etiam hos egimus suo loco, lib. 8. in Decal. tr. 3. c. 7. §. 8. à n. 5.

3. Quod si contractus n. 1. allatus fiat alio modo, sic: Ex mutuo debeo ducentum post duos annos: Pacifcor ergo nunc dare centum post primum annum; modo tu pro alio centum expectes annum alium, nempe usque ad tertium; non est usura, teste Caram. lib. 2. Theol. mor. d. 14. n. 748. cuius verba exscribit Diana p. 9. r. 6. ref. 24. ut superius docuimus; nam esset compensatio gravaminum, essetque contractus innominatus, quo das tuum gravamen reddendi illa centum post annum, cum potuisses post duos, ut Petrus det suum gravamen expectandi pro aliis centum, usque ad tertium annum, cum potuisset exigere post annum secundum.

4. Alium modum effugiendi usuram in hoc casu relinquo contractum mutui, assert De Lugo l. c. n. 57. si nimirum dicta dilatio, & solutio fiant voluntarie cum libertate utriusque: sed certe erit sic grave periculum palliandi usuram, quod periculum videbis clarius, postquam legeris ea, quæ afferam inferius, c. 5. §. 4.

§. I. Bona fides an licitum lucrum ex Mutuo reddat?

DEti tibi mutuos aureos centum cum pacto, ut post annum redderes centum, & decem, ignorans invincibiliter hanc esse usuram: putabam enim, posse id iuste fieri, bonæque omnino fide processu, si enim usuram agnovissem, alium tecum, vel cum alio contractum celebrassem, nempe contractum veri Cambii, census, emptionis fructuum anticipato, (quem contractum ad Metam paulò superius appellavimus) vel similem: quo contractu iusto, omnibus expensis; lucratus aureos decem supra meam sortem fuisset, licitène ejusmodi decem aureos à te possum exigere?

2. Respondeo: Certe dubia res est hæc, Less. lib. 2. c. 10. num. 105. tamen probabile putat, iuste posse, quando mutuans expressit, se velle contrahere omni meliori modo, quo potest. Sæ verò, Usura, n. 8. absolute concedit. Quoniam verò idem Less. ibidem advertit, non facile practice id esse usurpandum, ideo nobis ad praxim semper intentis, hanc difficultatem innuisse, sufficit, quàm nihilominus lib. 1. in Decal. tr. 3. c. 8. §. 3. à n. 21. examinavimus latè, poterit legi Less. l. c. aliique, inter quos est De Lugo d. 1. §. de iust. sect. 9. Diana p. 1. trall. de contract. ref. 47. & p. 3. tr. 5. miscel. ref. 92. Tancr. 2. 2. disp. 4. q. 7. dub. 3. n. 99.

§. II. Promissio non repetendi Mutuum, an licitum reddat lucrum?

DO tibi mutuos aureos centum, & me obligo, eos non repetere per unum, per duos per decem annos; possumne licitè aliquod proportionatum accipere propter hanc solam obligationem?

Respondeo: Negatur communiter, & sententiam affirmantem vocant nonnulli novam, inauditam, falsissimam, periculosam in fide, & aperientem viam usuris. Less. lib. 2. c. 20. dub. 14. tamen licet negantem sententiam excipiat, affirmantem tamen ait videri alicui non improbabilem.

2. Dubia igitur res est: Quoniam ergo eam affirmantem noluimus in praxi deducere, nobis utile non est, eam fufius prosequi, ut in simili diximus §. preced. prosequenti tamen sumus pluribus, lib. 8. in Decal. tr. 3. c. 8. §. 5. Et videri apud DD. potest, scilicet, Less. l. c. De Lugo l. c. sect. 3. Arag. 2. 2. q. 38. art. 1. Dicat. lib. 2. de iust. tr. 10. disp. 2.

§. III. Molestia, quam subit Mutuans ex privatione sue pecunie, an licitum reddat lucrum ex Mutuo?

DVplex in re nostra distingui debet molestia: Altera, quæ sumitur ex periculo, quod subit mea pecunia, dum tibi, non certe fidelissimo eam concedo mutuum, & de hac nuper locuti sumus cap. 3. §. 6. Altera, quæ sumitur ex absentia pecunie mutuatæ, est enim (ait Caram. lib. 4. Theol. mor. d. 14. n. 362.) aliquod solatium videre in arca suam pecuniam; ergo molestia est earentia huius solatii; De hac loquimur in præsentia, & querimus, an pro illa, quam mutuans subit in gratiam mutuatarii, aliquod lucrum possit exigere?

2. Incerta res est, quia ex una parte aperiretur ampla via ad usuras, at ex alia videtur (adesse hæc molestia in mutuante, atque adeò vendi eam ab ipso posse, quando illa verè adest. Quod confirmari posset, quia non invenitur in omni mutuo. Verum, iterum dico, esse rem incertam, & propterea in praxim non deducendam, præcipuè ex eo capite, de quo lib. 8. in Decal. c. 8. §. 6. dixi, quia nimirum ejusmodi molestia apud homines non venit in considerationem, unde, nec materia esse lucri debet. Lege Dicat. lib. 2. de iust. tr. 10. d. 2. dub. 11.